

&Vénen o com?

Encara no hi ha res que faça suposar que es puga trencar el «silenci administratiu» de Madrid pel que fa al tema Ràdio-Televisió Valenciana. A València, però, la Direcció General de Mitjans de Comunicació avança cada dia el projecte. Dins el gremi dels periodistes ja pocs dubten que serà una realitat. Així, han començat ja tensions i corregudes.

Salvador Dolç/J. R. Lluch/J. Castelló

Certa acadèmia amb seu a la plaça de Correus i Telègrafs de València anunciava cursos de vídeo suggerint als clients potencials que «molt prompte» hi haurà una important demanda de tècnics en la matèria a propòsit de la constitució de la RTVV i, per tant, que seguint els seus cursos podran aconseguir-hi treball.

Aquesta mateixa empresa compta també amb una oficina de «casting», sorgida, d'alguna manera, per aprofitar l'eufòria suscitada aquests mesos d'expectatives de treball entre actors, guionistes, músics o cantants.

La tercera faceta d'aquest actiu centre d'estudis consisteix en la convocatòria de cursos de dicció a càrrec del professor R.G.C., «licenciat en temes de comunicació i oratòria» (sic). És obvi que no hi ha cap llicenciatura «en temes de comunicació i oratòria» ni la Direcció General de Mitjans de Comunicació de la Generalitat valenciana té cap incicció de valorar els estudis de vídeo que imparteix el centre esmentat.

Aquest és un cas públic de picaresca sorgida al caliu de la RTVV, una empresa que hauria de generar prop de sis-cents col·locacions directes i moltes d'altres derivades de les compres de produccions, doblatges i servicis directes. Això, si en un darrer moment no arriba la «sorpresa» que tot quede en no res.

Doblatge

Quan falten almenys catorze mesos perquè el primer programa de TVV isca a l'aire, segons declaren alguns càrrecs de l'àrea de Presidència de la Generalitat valenciana, algunes empreses estan preparant-se ja per realitzar doblatges, una de les tasques més complica-

des i que demanen major especialització entre les que caldran per assortir la demanda de l'ens.

Balí, de la Vall d'Uixó, Somàgic de Sueca/València i Estudi de Música, també de València, comencen ara a fer arxius de veus i a establir contactes amb professionals del sector.

Tabalet, una mica més avançada, compta amb unes quaranta veus vàlides, després de provar-ne més de tres mil.

El primer problema del doblatge és que no cal només la veu adequada i una perfecta dicció valenciana, sinó també el coneixement de la tècnica específica i un domini de la veu que ni tan sols tots els actors amb experiència posseeixen.

El doblatge presenta també un segon problema: trobar o formar traductors ajustadors. Es tracta de professionals amb un coneixement profund del català i d'altra llengua, en particular l'an-

Pintada al·lusiva als «canvis» dins RTVE a València.

glès, que, a més, siguen capaços d'aconseguir una versió tal que reproduesca per aproximació el moviment dels llavis de l'actor en la versió original. De moment, hi ha ben pocs professionals que s'hagen interessat per aquest nou camp d'activitat, tot i que es preveu que els qui pugen reciclar-se estaran molt ben pagats.

Per preparar tècnics en doblatge, la Direcció General podria estar disposada a cofinançar amb les empreses privades algun curs de formació, que comptaria amb professors entre algun dels tècnics més experimentats de Madrid i Barcelona.

Més migrat és encara el planter de programadors i equips informàtics capaços d'aconseguir caràtules, diagrames o efectes especials. De fet, fins i tot TVE ha de recórrer sovint als servicis d'Animàtica, de Barcelona, perquè és l'única empresa a la península capaç de desenvolupar programes tridimensionals. Els únics valencians que fins ara han desenvolupat treballs de disseny per ordinador per a TVV són els membres de l'equip de Ferran Montesa.

Documentals, dramàtics i culebrons

On el panorama és més animat és en la producció de sèries. Hi ha en projecte o en fase de preparació des d'un culebró produït per Salem fins a una sèrie sobre fauna i flora a càrrec d'Antea Films, passant per dramàtics sobre personatges de la història valenciana, a l'estil dels coneguts *Santa Teresa* i *Ramón y Cajal*, documentals antropològics, sèries curtes, etc.

Encara que el nombre de productores valencianes disposades a treballar per a TVV és ben extens, algunes de les que es mostren més actives són Antea i Salem, Vídeo Somni, Vicia, Vídeo-Equip o Galaxia.

Amb motiu del passat Congrés d'Intel·lectuals i Artistes, celebrat a València, la Direcció General de Mitjans de Comunicació va contractar amb tres realitzadors —Vídeo-Equip, Clap i Hoja del Lunes de Vídeos— la realització d'una sèrie d'entrevistes entre els assistents. Amb això han arribat les primeres polèmiques. Els responsables de les realitzadores van contractar distints

professionals valencians, als quals van abonar 50.000 pessetes per entrevista, amb criteris extremadament arbitraris en alguns casos. Pel que fa a l'idioma, no hi havia cap directriu concreta. Com que els entrevistats eren quasi totalment castellanoparlants, aquesta llengua va ser usada exclusivament per a aquesta primera sèrie. Manuel Andújar, Rosa Chacel, Jorge Semprún, Fernando Claudín, Eduardo Arroyo, Àngel Gaos, Juan Gil-Albert, Vargas Llosa, Octavio Paz, Guillermo Cabrera Infante i Manuel Vázquez Montalbán ja han entrat en la història de la TVV. I han provocat les primeres tensions dins el gremi.

Unes altres empreses d'imatge, com Voramar i Rompeolas, estan adaptant les seues estructures per oferir caràtules o decorar estudis.

Guionistes, periodistes i publicistes

TVV té previst, de bestreta, contractar trenta-vuit periodistes, dels quals dos farien treballs de taula i divuit de reporters o «ENG». És a dir, capaços d'emprar la camera amb total autonomia, de la mateixa manera que el reporter de ràdio empra el *cassette*.

Segons el pla de treball actual, que podria ser modificat després de la presa de possessió del director general, però que sembla definitiu en línies generals, els guionistes, presentadors i actors seran contractats «a tant la peça» quan la producció còrrega a càrrec de TVV i directament per les empreses quan es tracte de sèries comprades o encarregades.

No obstant això, és sabut que en mitjans de la direcció general preocupa la formació de prou nombre de professionals valencians que permeta autoproveir el mercat propi sense necessitat de recórrer en excés a Madrid, Galícia, el Principat o Euskadi. Segons fonts fiables, la futura TVV ha rebut ja ofertes de professionals qualificats que actualment treballen per a TVE i per a la Televisión Galega. A València els noms dels professionals que «sonen» per ocupar els càrrecs de prestigi dins l'ens són un vaivé continu. N'hi ha que ja ofereixen llocs subalterns i tot.

Quant als guionistes, qüestió de segon ordre en tant que correspon trobar-los a les productores, hi ha una bona base de professionals entre periodistes i escriptors ja experimentats, com Ferran Torrent, Alfons Cervera, Marisa Ortega o Emili Piera. Josep Lozano, autor de *Crim de Germania*, ha

escrit, en particular, per a sèries televisives.

I pel que fa als periodistes, sembla el sector professional que més rebolocat s'ha vist davant les expectatives de constitució de la TVV. La «presa de posicions» començà fa ja més d'un any, després de la convocatòria de les primeres beques per reciclar a la ràdio els professionals de premsa o sense experiència. I això, malgrat la insistència de Maria Garcia Lliberós a aclarir que les citades beques no impliquen cap relació amb la Ràdio-televisió Valenciana.

La desil·lusió entre els professionals valencians començaran a estendre's quan es coneguen les condicions definitives de contractació. A hores d'ara, tot sembla indicar que s'ha de ser ben estricta a l'hora d'exigir pronunciació i sintaxi valencianes i que caldrà dominar un tercer idioma, francès o, principalment, anglès.

Seguint un estudi previ realitzat per una empresa privada, els redactors hauran de tenir també bona presència (bellesa, diu el treball), elegància i fortalesa física, a més de resistència a l'sírras.

Caldrà que els reporters tinguin coneixements suplementaris: una mica d'electrònica, colorimetria i pràctica en el maneig de càmera.

Els actors, per contra, no semblen estar massa entusiasmats amb el projecte. Potser perquè mantindran la major part de les relacions amb la televisió de manera indirecta, a través dels seus representants i de les productores privades.

Tampoc entre els publicistes s'han detectat iniciatives destacables. Cap gran empresa no ha instal·lat delegació a València ni es coneixen intents de reciclatge per part de les que ja hi són presents, a pesar que només Andros (vinculada a Juan Andreu) realitza un volum d'espots considerable.

Pel que fa als cercles universitaris, tant la Facultat de Filologia de València com l'Escola de Magisteri imparteixen classes d'imatge i compten amb un equip mínim que permet fer-hi pràctiques als alumnes. Tot això, però, és ben poc consistent.

També el País Valencià compta amb escoles de formació professional i amb assignatures d'imatge en la Universitat d'Alacant. Una ciutat on, per cert, la TVV es veu com una cosa distant i no massa atractiva i on només una empresa de vídeo s'ha mostrat interessada a vendre els seus serveis al futur ens.

Amb tot, si es compleixen les previsions actuals que assenyalen setanta

hores setmanals d'emissió a partir del segon any i la compra d'unes quatre-centes hores anuals de producció aliena, s'està obrint un nou camp per a les empreses privades dedicades a la imatge, el so i la comunicació.

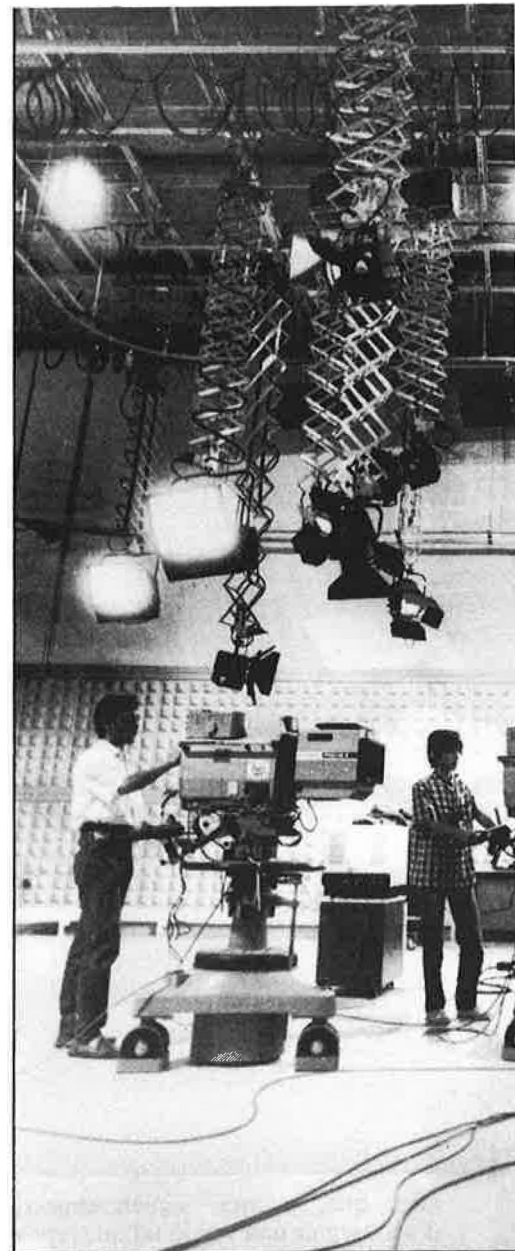
1 la ràdio

El panorama radiofònic al País Valencià es caracteritza pel predomini en els rànquings d'audiència de les grans cadenes privades d'àmbit estatal —Ser, Cope o Antena 3— i per la manca total d'emissores valencianes. La iniciativa de Radiocolor, una cadena nascuda el 1973 que arribà a tenir cinc emissores a Castelló de la Plana, València, Alzira, Borriana i Alcoi i que aspirava a ser «la nostra ràdio», no ha reeixit i fa alguns mesos es van vendre a d'altres cadenes les cinc emissores, tret de la de València —l'única que assolí una certa audiència—, perquè els deutes havien deixat de ser suportables per a Lluís Sunyer, que n'era el soci majoritari.

Quant a la ràdio pública, Ràdio Televisió Espanyola (RTVE) gestiona des de Madrid les dues cadenes radiofòniques estatals, Radio Nacional de Espana (RNE) i Radiocadena Espanola (RCE). La primera disposa de tres canals diferents, Ràdio Uno, que és el model de ràdio pública en ona mitjana i que tracta de competir en audiència amb les dues grans cadenes privades en la programació d'ona mitjana, Ser i Cope. Ràdio Dos ofereix per FM una programació especialitzada, basada en l'emissió de música clàssica, mentre que Ràdio Tres trenca amb l'estètica radiofònica convencional i ofereix una alternativa tant en contingut com en llenguatge a la programació de la resta de la banda d'FM.

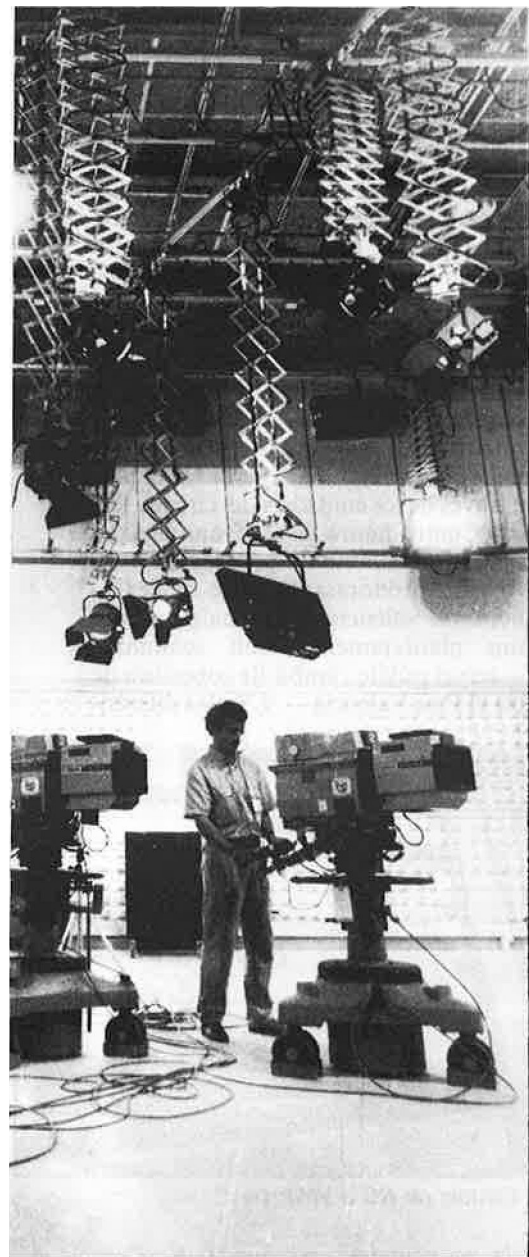
Radio Nacional de Espana disposa d'una emissora a València, bastant antiquada, que serveix notícies i informacions complementàries a la programació, que se centralitza i condueix des de Madrid, tot i que també té alguns programes realitzats a València i que s'emeten per a tot el País Valencià.

Pel que fa a Radiocadena, el circuit valencià disposa de cinc emissores a Castelló de la Plana, València, Alacant, Elx-Crevillent i Utiel, les quals haurien de ser «la ràdio d'ací», és a dir, la ràdio pública estatal circumscrita al País Valencià que s'ocupàs essencialment de l'actualitat valenciana, ja que l'aportació informativa des del nostre territori a la programació estatal la cobreix Radio Nacional. Segons Jaume Millas, director del circuit valencià de RCE i de l'emissora de València: «Es

van plantejar uns objectius i es van crear unes expectatives esperançadores que, posteriorment, amb el disseny concret dels plans de treball per a dur endavant els objectius inicials, no han reeixit. Més clar, l'objectiu de ser «la ràdio d'ací» no s'ha assolit ni de bon tros, ja que nosaltres oferim una programació diària de nou hores en OM, però la nostra autonomia acaba a les 6 de la vesprada, quan hem de connectar amb el programa nacional que es fa a Madrid, on realitzen uns espais i toquen uns temes que no tenen res a veure, o ben poc, amb els plantejaments inicials de fer-hi una ràdio autònoma i local...».

Tornant a la ràdio privada, es pot escoltar cada dia al llarg del dial com les emissores que les diferents cadenes estatals comercials tenen al País Valencià són tan sols centres de captació de publicitat que serveix per a pagar les enormes despeses que suposa la realització dels magazins «monstres» i la contractació de les estrelles radiofòni-

ques que els condueixen, com ara Luis del Olmo, Inaki Gabilondo, Encarna Sánchez, etc.

Enmig dels programes que cobreixen els matins i les vesprades hi ha finestres horàries on es dona pas a la programació pròpia de les emissores locals, especialment butlletins d'informació local o provincial i espais comercials. Les emissores que formen part de les cadenes privades no tenen sentit sinó en funció d'una programació que es dissenya a Madrid i a fi de captar uns paquets publicitaris que la direcció vol que siguin importants.

Aquest és el panorama radiofònic amb què es trobarà l'anunciada Ràdio Autonomia quan —des de la Direcció General de Mitjans de Comunicació s'ha dit que abans que finalitze l'any 1987— s'incorporarà al dial i competirà amb la programació de la resta d'emissores públiques i privades. A hores d'ara, ja hi ha convocats els concursos per a l'adquisició dels equips tècnics necessaris per a l'emissió de

programes, però encara no s'ha iniciat la contractació de professionals per a formar una plantilla inicial, contractació que haurà d'esperar la constitució del Consell d'Administració de Ràdio Televisió Valenciana (RTW) i del seu director. Tot i amb això, també distints professionals valencians estan oferint ja «treball» i afirmen clarament que ja compten amb ells com a director de la futurible ràdio.

com fins ara, amb una programació d'àmbit estatal en OM i realitzant uns informatius i uns programes per a tota la cadena, de manera que les emissores locals de RNE esdevindrien una mena de corresponsals i de col·laboradors perifèrics per a donar contingut als espais que es realitzen des de Madrid. Radio Dos tampoc no patirà cap canvi destacable, ja que se'n mantindrà l'actual programació, que es basa

Les noves Corts hauran de votar, en la *pròxima* etapa de sessions, la composició del Consell d'Administració de RTW.

«A l'octubre»

Els responsables del projecte de dotar de mitjans de comunicació audiovisuals propis la Generalitat valenciana callen. Ningú no vol avançar-ne detalls, ni dades, ni dates, fins que, després de l'estiu, el president Joan Lerma i el seu gabinet decideixen d'una vegada què volen fer amb els locals que hi ha habilitats en l'avinguda de Blasco Ibàñez i amb el projecte d'una ràdio que abans de nàixer ja es diu Autonomia.

A la ràdio de titularitat pública administrada a Madrid, RNE i RCE, també s'esperen canvis després de l'estiu i —al llarg de tot l'any pròxim— una remodelació de dalt a baix que pot fer canviar substancialment l'oferta radiofònica de titularitat estatal al País Valencià i a la resta de comunitats autònomes.

El canvi començarà a l'octubre, que serà el moment en què es posarà en marxa la remodelació de les dues emissores de l'estat i el procés de fusió. Segons el projecte que ha dissenyat l'actual equip rector de RTVE, d'ací a poc més d'un any hi haurà una única «ràdio nacional», amb cinc canals diferents. L'actual Radio Uno continuaria

en l'emissió de programes de música clàssica i especialitzada, a més de butlletins informatius breus que repeteixen la informació que elaboren els equips de RNE.

Radio Tres també restarà més o menys com en aquests moments; és a dir, programes poc convencionals per a un públic concret, en FM. Tots tres canals de la ràdio de titularitat estatal tindran a les emissores valencianes personal específic i suficient per a dur a terme la tasca de «corresponsals» en el País Valencià.

L'actual cadena d'emissores de Radiocadena desapareixerà del dial d'ací a finals de 1988. Desapareixerà com a xarxa d'emissores de titularitat pública dins de l'ens RTVE, ja que es fusionarà amb RNE, la qual esdevindrà l'única empresa de radiodifusió de titularitat estatal. Al País Valencià, les cinc emissores del circuit de Radiocadena s'integraran també en RNE i hi haurà una complementació dels equips humans i tècnics d'ambdues cadenes, de manera que desapareixerà l'emissora de Radiocadena a València i naixeran les de RNE a Castelló de la Plana, Utiel, Elx-Crevillent i Alacant.

Vist així, podríem pensar que l'oferta de ràdio pública (estatal) es redueix,

NOVETATS EN LLIBRES

COL·LECCIO PRIMERES PLANES
10 volums

Es un material per a l'aprenentatge de la lecto-
escriptura que presenta les grafies d'una ma-
nera progressiva en forma d'història.

EDITORIAL EUMO-BULLENT

mmmmmmmmmm

EL CRIM DE LORD ARTHUR SAVILE.
EL FANTASMA DELS CANTERVILLE
Oscar Wilde
Col·lecció A la lluna de València.

Dues delicioses, iròniques i inoblidables nar-
racions d'un dels primers «postmoderns» de
la literatura anglesa.

EDICIONS BROMERA

•mmmmmm^mmm

BARCELONA/RODA DE TER

Joan Vinyoli/Miquel Martí i Pol
Col·lecció Tros de paper, núm. 22

Tota la correspondència entre els dos poetes
Crònica —ben emotiva— d'una gran amistat.

EDITORIAL EMPÚRIES

m m m ^ ^ m m m m m

LA BÍBLIA VALENCIANA

Rafael Tassis
L'Ham, 15

La trama magistralment construïda al voltant
de la trobada d'un llibre mític ens submergeix,
en la Barcelona republicana, en una vertigi-
nosa cursa d'assassinats.

EDITORIAL TRES I QUATRE

CUQUET

Quadern de vacances, 1
Manoli Chulvi, Teresa Huerta i Xi-
mo Ureña

GREGAL LLIBRES

DICCIONARI JURÍDIC CATALÀ

Un volum de 14x21, 480 pàgines.

De venda a llibreries.
«Lis diccionaris de l'Enciclopèdia».

ENCICLOPÈDIA CATALANA

^mmmmMmmim

EL TAMBOR I ALTRES CONTES

Germans Grinim
Il·lustracions de Marta Trepal
El Petit Esparver, 25

Contes de sempre dels germans Grinim, en-
cara inèdits en català, traduïts per Carme Ser-
rallonga, que completa així la tasca iniciada
per Carles Riba.

EDICIONS DE LA MAGRANA

M M M H M

LA VEU MELODIOSA

Montserrat Roig
El Balanci, 197. 160 pàgs.

En aquest llibre, bell i singular, Montserrat
Roig fa un pas endavant en la seva brillant tra-
jectòria.

EDICIONS 62

mmmmmmmmmmM

LA DIDA

Josep Feliu i Codina
Il·lustracions de Tomàs Padró
Biblioteca Popular Curial, 4

La irracionalitat de la rivalitat ancestral en-
tre la pagesia terratinent al Camp de Tarra-
gona a principis de segle, personificada en
dues famílies, la dels Oliveres i la dels Masvi-
dals; els seus odis, amors i venjances.

CURIAL EDICIONS CATALANES

ïmmmmmmémmm

EL TIGRE DE MARY PLEXIGLÀS

Miquel Obiols
3a edició

Premi «Joaquim Ruyra» 1987. L'obra juve-
nil més innovadora dels darrers anys que no
poden pas deixar de llegir els adults.

EDITORIAL LAIA

ja que desapareix una xarxa o circuit
valencià de Radiocadena, tot i que al-
gunes de les seues emissores es trans-
formen en centres de RNE. Tanmateix,
hi ha previst el naixement de Radio
Cuatro i Radio Cinco, dos nous pro-
grames de la cadena resultant de la
fusió de RCE i RNE. Ració Cuatro
—encara no se sap si emetrà per ona
mitjana o per freqüència modulada—
esdevindrà el canal d'àmbit autonòmic
i hauria de realitzar una programació
íntegrament en català per a tot el país
a través de les emissores del circuit. Ra-
dio Cuatro haurà de fer front al rept
de competir amb la programació de
Ràdio Autonomia, la ràdio de la Ge-
neralitat valenciana que naixerà amb
uns plantejaments molt semblants
—servei públic i àmbit de cobertura de
tot el País Valencià—. L'única diferèn-

Estudis de RC a València.

cia, en principi, serà que Radio Cua-
tro tindrà una titularitat pública esta-
tal i Ràdio Autonomia serà gestionada
per la Generalitat valenciana.

Radio Cinco, finalment, està pensa-
da com un canal que emetrà exclusiva-
ment programació local durant les 24
hores del dia, quasi amb tota segure-
tat en FM i combinant la informació
amb la música.

Si aquests projectes es duen a la
pràctica, Radio Nacional de Espana,
amb cinc canals de programació dife-
rents, tres d'àmbit estatal i dos més
d'àmbit autonòmic, esdevindrà la ca-
dena radiofònica més potent de tot el
dial, tant en FM com en OM, i acon-
seguirà rendibilitzar els recursos tècnics
i humans que ara es reparteixen RCE
i RNE.

En l'aire queda, i només el temps ens
ho ha d'aclarir, si per fi hi haurà al
País Valencià una autèntica ràdio va-
lenciana i en català, plural i participa-
tiva, i no tan sols unes simples delega-
cions perifèriques.

LLIBRERIA TRES I QUATRE

Pérez Bayer, 11. Tel. 3S2 91 10. 46002*València